

Täysistunto

Tiistai 22.5.2018 klo 14.09—16.51

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 65/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

15.08 **Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys käsittelee rikoslain muutoksia, joita edellyttää esitetty maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskeva lakipaketti. Siinä otetaan kantaa vaalirikoksiin, huostaanottoihin, samoin rikoksiin julkista taloutta vastaan, jotka kaikki siis edellyttäisivät muutoksia. Hallituksen esitys on siis riippuvainen tästä muusta sote- ja maakuntalakipaketista, ja silloin on syytä katsoa tätä kokonaisuutta hiukan laajemmin eli sitä, millä perusteella tämä toteutuu, ja myöskin sitä, milloin, jos milloinkaan.

Tästä koko sotestahan on viime aikoina painavimman lausunnon antanut talouspolitiikan arviointineuvosto, ihan tehtävänkuvansa mukaan, ja tyrmännyt ne hallituksen kaikkein tärkeimmät perustelut. Se toteaa painokkaasti, että säästöihin ei voi enää vedota. Tämä on aika tärkeä havainto. Eli tämä väittämä 3 miljardin säästöistä on täysin murentunut. Nyt olemme tilanteessa, jossa kukaan ei usko tämän hallituksen säästöväitteeseen, ja nyt kysytään päinvastoin, montako miljardia lisäkustannukset ovat. Ja tähän on luonnollisestikin aivan välttämätöntä saada vastaus ennen kuin voidaan edetä tässä lainsäädännössä. Muussa tapauksessa eduskunnalta edellytetään avoimen vekselin allekirjoitusta, ja siihen emme suostu.

Valtiovarainvaliokunta kokonaisuudessaan antoi erittäin kriittisen lausunnon — siis myös hallituspuolueet mukaan lukien — josta ei voi tulla muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että tämä sote- ja maakuntauudistus on jätettävä tekemättä ja näin ollen tämäkin hallituksen esitys 65 olisi tarpeeton. Talouspolitiikan arviointineuvosto toteaa myös, että tässä arvioinnissa ovat menneet ”sekaisin tavoitteet ja arviot”, ja tähän tässä on tämä pääasiallinen syy. Eli kun ensiksi on tehty poliittinen ratkaisu siitä, että on perustettava maakunnat, ja samaan aikaan toinen hallitusosapuoli sanoo, että on saatava aikaan valinnanvapaus, niin silloin ei valtiovarainministeriön ole ollut mitään syytä tehdä vaikutusarvioita, koska ne vaikutusarviot eivät vaikuta tähän itse päätökseen, joka on lukittu miettimättä lainkaan, mitä se tulee maksamaan, ja nyt tässä vaiheessa, vasta tässä vaiheessa, hyvät kollegat, tämä miljardien kraateri on ihmeteltävänä tässä edessämme.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys tulisi voimaan ”mahdollisimman pian”, jotta maakuntavaalit voitaisiin pitää jo syksyllä. On täysin mahdotonta käsittää sitä vastuu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2018 vp

tonta kiirettä, joka näin valtavan uudistuksen tekemiseen on liitetty. Mistä tämä pakkomielte syntyy? Mikä on asiallinen peruste sille? Miksi emme voi tehdä välttämättömiä selvityksiä vastuullisessa aikataulussa? Muuten käy niin — ja näin loppukevennyksenä toteaan — että meiltä edellytetään, tämän hallituksen esityksen rikoslain muuttamisen hengesä, jos ei rikosta, niin ainakin rötöstä julkista taloutta vastaan.

15.11 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on osa hallituksen sote-pakettia. Tässä todella tehdään tekniset muutokset koskien esimerkiksi vaalirikoksia ja lasten huostaanottoon liittyviä kuulemismenettelyjä ja muita tarpeellisia muutoksia rikoslakiin, mikäli käy niin, että hallituksen sote-uudistus hyväksytään.

Nyt on kuitenkin, jotta voimme nähdä myöskin tämän esityksen yhteyden muuhun, tärkeää keskustella tästä hallituksen koko sote-uudistuksesta. Nimittäin voi sanoa yhteenvedona, että viimeisen viikon aikana hallituksen sote-kulissit ovat kaatuneet. Saimme viime viikolla tietää, täällä eduskunnan edessä valtiovarainministeri Orpo myönsi, että valinnanvapaus, jota aikaisemmin perusteltiin sillä, että se tuo säästöjä, ei tuo säästöjä vaan lisää kustannuksia, mutta emme tiedä, kuinka paljon se lisää kustannuksia. HUS on arvioinut viimeksi tuoreeltaan, että se tulee lisäämään kustannuksia miljardin euron verran. Kuntaja uudistusministeri myönsi, että hallitus ei tiedä, miten valinnanvapauslainsäädännöstä pitää peruuttaa, jos siitä pitää peruuttaa. Kyseessä on siis täydellinen hyppy tuntemattomaan. Ja loppuviikosta saimme tämän Hetemäen muistion, josta talouspolitiikan arviointineuvosto on todennut ehkä kaikkein tyrmävimmän lausunnon, jonka se on ikinä antanut hallituksen esityksestä, mitä kuvaa myös se, että se on poikkeuksellisesti oma-aloitteisesti antanut tämän lausunnon, jossa se toteaa, että ”sote-uudistuksen lopullinen vaikutus kustannuksiin voi esitettyjen arvioiden perusteella olla yhtä hyvin positiivinen kuin negatiivinen” ja ”näitä kustannuksia ei pystytä arvioimaan” ja sen takia ”uudistuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä pitää päättää muilla kriteereillä kuin uudistuksen mahdollisilla vaikutuksilla julkisen sektorin kustannuksiin”.

No, nyt on hyvä nähdä ja tietysti jäämme odottamaan pitkään, mikä on hallituksen vastaus. Se saatiin tänään, kun pääministeri Sipilä on todennut, että ”tämä on aivan hyödytöntä keskustelua”. Tästä keskustelusta näistä kustannuksista hän on juuri antanut lausunnon ja todennut, että ”tämä on täysin hyödytöntä keskustelua”. Tämä on totaalisen tyrmävä ja ylimielinen lausunto pääministeri Sipilältä. Ja miksi tämä keskustelu ei ole hyödytöntä? Sen vuoksi, että nyt kun on selvää, että nämä säästöt eivät tule toteutumaan ja kustannuksia tulee lisää, niin maakuntien rahoituslain 6 §:stä rahoitusleikkuri ei ole poistumassa mihinkään. Eli kustannuksia tulee lisää, säästöjä ei synny, ja jos tämä hallituksen esitys tällä tavalla menee läpi, niin kaikkein pahin pelko on käymässä toteen, eli nämä lisäkustannukset ja rahoitusleikkurin myötä tulevat leikkaukset tullaan toteuttamaan täysimääräisesti asiakasmaksuissa ja tulevana palvelujen leikkaamisina.

Hallituksen sote-kulissit ovat kaatuneet, ja nyt on käynyt selväksi, että hallituksen sote-uudistus tulee johtamaan miljardien ja miljardien leikkaamiseen suomalaisille tärkeistä terveyspalveluista.

15.15 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kuten sanottu, niin tämä rikoslain uudistaminen, tämä tekninen esitys, tietenkin on riippuvainen koko sotesta, sen toteutumisesta ja aikatauluista. Siksi myös minusta on hyvin tärkeää, että tässä yhteydessä nyt jälleen kerran puhutaan tästä kokonaisuudesta, ja, puhemies, täytyy sanoa, että erittäin tärkeän ja ison

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2018 vp

asian otti esille keskustelun avaaja Timo Harakka ja myös edustaja Lindtmanin puheenvuoro oli painavaa sanaa. Tilanne on tällä hetkellä järkyttävä, ja aikamoinen kaaos meillä on täällä meneillään tähän soteen liittyen. Kuten sanottu, täysillä allekirjoitan sen näkemys, että nyt ovat viimeistään kulissit kaatuneet.

Valtiovarainvaliokunta, jossa itse istun, antoi tästä hyvin, hyvin kriittisen lausunnon, jonka myös hallituspuolueet ovat allekirjoittaneet. Todellakin kiinnitin huomiota myös siihen, että valtiontalouden arviointineuvostolta tuli käytännössä tyrmäys, käytännössä tyrmäys sille, että ei ole olemassa uskottavia arvioita kustannuksista. Se on kovaa, kovaa kieltä, ja se tulee todellakin ottaa tosissaan.

Meillä on myös se tilanne parhaillaan meneillään, että me valtiovarainvaliokunnassa käsittelemme julkisen talouden kehystä, ja kuinka ollakaan, olemme siinä tilanteessa, että sosiaali- ja terveysvaliokunta on päättänyt, ettei se lausu julkisen talouden kehyksestä meille mitään, ei mitään tässä tilanteessa, jolloin juuri se on olennaista. Tietenkin tästä julkisen talouden kehyksen näkökulmasta ihmetyttää kovasti se, että jo nyt me tiedämme, että asiantuntija-arviot kertovat, että tässä kehystasossa ei ole lainkaan sitä tasoa, mitä arvioidut kustannukset tulisivat tulevaisuudessa olemaan, ja siksi me olemme todella oudossa tilanteessa.

Puhemies! Me olemme todella hataralla pohjalla nyt, ja kyllä minua ainakin nyt hämähäyttää kovasti, jos olemme kuulleet pääministeritasolta senkaltaisen puheenvuoron, että sanotaan, että tämä keskustelu on hyödytöntä. Mitä mahtaa ihan oikeasti ajatella se ihminen Tammela-torilla tai siellä kaupan edessä, kun käydään juttelemassa? Kyllä ainakin itselleni kansalaiset tulevat entistä enemmän, entistä useammin ja koko ajan kysymään, että mikä ihme tämä tilanne on, hieman pelottaa, ja mitä siellä on meneillään. Ja tämä keskusteluko olisi hyödytöntä? Puhemies, ei, se ei todellakaan ole. Ja minä toivoisin, että koska kysymys on näin isosta asiasta, kertakaikkisen isosta asiasta, joka vaikuttaa jokaisen kansalainen elämään, niin myös eduskunnan työtavat ja tavallaan tämä ajankäyttö ja kaikki sallisivat sen, että voisimme käydä täällä perusteellisen keskustelun. On aika hurjaa nähdä, että tämän kaltaista ja tämän kokoista uudistusta rakennetaan suurin piirtein höyhen-saarilta peräisin oleville luvuille.

15.18 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! On todella vähän outoa, että hallituksen edustajia ei täällä kovin paljon ole kertomassa, mikä sanelee tämän aikataulun, jolla tätä esitystä, joka nyt tässä on keskustelussa, tulisi käsitellä. Täydennän edustaja Lindtmanin äskeistä puheenvuoroa sikäli, että HUS on laskenut valinnanvapauden kustannukseksi miljardin, mutta kun siihen pannaan kaikkia muita kustannuksia päälle, niin luku on 2,5 miljardia. Valtiovarainvaliokunta on kuullut sataa asiantuntijaa, ja heistä valtaosa, ylivoimainen valtaosa, on kertonut, että tämä tuo miljardin kustannuksen, tässä on 2 miljardin riski, tässä on suuri riski. Ja olemme uudestaan ja uudestaan kysyneet valtiovarainvaliokunnassa, mikä on valtiovarainministeriön vastaus näihin esityksiin, emmekä sitä vastausta ole saaneet. Tai itse asiassa saimme tällaisen epämääräisen muistion, jossa oli esitelty säästö-potentiaaleja, mutta se oli koko valtiovarainvaliokunnan, siis mukaan lukien hallituspuolueiden itsensäkin mielestä niin syvältä stetsonista kaivettua, että sitä ei huolitettu valtiovarainvaliokunnan lausuntoon. Voitteko kuvitella, valmistelevalle ministeriön korkeimman virkamiehen virkavastuulla esittämä arvio oli niin höttöinen, että se ei kelvannut sinne lausuntoon?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2018 vp

Eli olemme edelleen sen kysymyksen äärellä — toivottavasti edustajat voivat täällä vastata — että kun tiedämme, että tulee lisäkustannuksia, joihin ei ole varauduttu riittävästi julkisen talouden suunnitelmassa lähivuosien budjeteissa, mikä itsessään on häpeällistä, niin kummasta leikataan: lisätäänkö asiakaspalveluita vai heikennetäänkö palveluiden tasoa. Kummassakaan tapauksessa aito valinnanvapaus ei tule toteutumaan.

Täytyy yhtyä tähän hämmästykseen pääministeri Sipilän ylimielisestä kommentista. Hän sanoo, että täytyy vain uskoa, että säästöjä toimeenpanovaiheessa tulee. Minkä takia sitten edellytetään miltään hallituksen esitykseltä tai miltään lakialoitteelta minkäänlaisia vaikutusarvioita, jos kerran kaikki ovat viime kädessä uskon asioita tässä kaikkein suurimmassa reformissa, mitä lähihistoriassa on edes tehty, saatikka sitten paljon pienemmissä kysymyksissä? Ja on aivan käsittämättömän ylimielistä sanoa, että keskustelu maakuntavaalien ajankohdasta on hölynpölyä. Voin ymmärtää sen ainoastaan siten, että kun ei ole esitetty mitään asiallista syytä, miksi pitäisi kiirehtiä vastuuttomasti tätä valtavaa reformia, josta näemme, että sen kustannusvaikutuksia ei ole edes miljarditarkkuudella laskettu, niin se on totaalista hölynpölyä, että maakuntavaalit olisivat ensi syksynä.

15.21 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu itse asiassa kuvaa aika hyvin tätä hallituksen sote-uudistuksen tilannetta. Päivä päivältä tulee uutta tietoa, kritiikkiä, uutta tietoa siitä, että hallituksen aikaisemmat puheet ovat osoittautuneet joko täydelliseksi hötöksi tai itse asiassa täysin päinvastaiseksi kuin mitä on aikaisemmin sanottu, mutta hallituspuolueet vaikenevat kahdella kielellä. Korviin huutaa se hiljaisuus, jossa tässä salissa ovat hallituspuolueen edustajat. Täällä on paikalla johtavia hallituspuolueiden [Arto Pirttilahden välihuuto] ihmisiä, jotka eivät suostu perustelemaan esimerkiksi tämän hallituksen sote-uudistukseen liittyvän lakiesityksen yhteydessä, eivät suostu käymään keskustelua, vaan lehtien palstoilla sanotaan, että keskustelu on hyödytöntä ja uudet vakavat tiedot esimerkiksi siitä, kun oikeuskansleri on todennut, että vaalien lainsäädännön ja vaalien järjestämisen välillä pitäisi olla vähintään puoli vuotta, ovat hölynpölyä. Täältä äsken käveli hallituspuolueen johtoon kuuluva edustaja Kulmuni pois. [Timo Harakka: Ja Kaikkonen!]

Tähän mennessä kaikki ne huolet ja kritiikit, joita esimerkiksi pääkaupunkiseudun kunnat ovat esittäneet aikaisemmissa vaiheissa, ovat käymässä toteen — eikä se vielä riitä, vaan ne ovat käymässä toteen pahemmin kuin mitä itse asiassa aikaisemmissa lausunnoissa uskallettiin arvioida. Tästä hallituksen uudistuksesta on tulossa miljardien ja miljardien lisäkustannukset, jotka hallitus tulee tämän maakuntien rahoituslain 6 §:n nojalla leikkaamaan pois ihmisten palveluista sikäli, kun niitä ei asiakasmaksuilla pystytä nostamaan. Kaikki ne huolet ja ennalta esitetyt muutostoiveet hallitus on sivuuttanut, ja viimeiseksi on jäänyt jäljelle vain peruste, että tämä uudistus pitää tehdä nyt, koska sitä on niin kauan valmisteltu. Tuhansien vuosien takaa löytyy viisaus tähän: kaikki tekevät virheitä, mutta vain hölmöt pitävät kiinni erehdyksestään.

Arvoisat hallituspuolueiden edustajat, vielä ei ole myöhäistä ajatella asiaa uusiksi, vielä ehdimme välttää tämän katastrofin, mutta se edellyttää sitä, että kunnioitatte niitä asiantuntija-arvioita, joita tästä on saatu. Tämä tulee olemaan valtava kokonaisuus, tämä tulee olemaan valtava hyppy tuntemattomaan, josta kukaan ei tiedä, miten sieltä palataan takaisin. Ja ne hallituspuolueen ihmiset, jotka täällä ovat hiljaa mutta aikovat äänestää tämän puolesta, ottavat itselleen valtavan vastuun. Erityisesti täältä pääkaupunkiseudulta valittujen,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2018 vp

erityisesti kokoomuslaisten äänestyskäyttäytyminen tämän uudistuksen yhteydessä tullaan muistamaan pitkään.

15.24 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Siltähän tämä vaikuttaa, että kiire on siksi, että halutaan pitää maakuntavaalit ja halutaan myös tehdä tämä alkuperäinen lehmänkauppa todeksi, mikä tehtiin aikanaan, minkä kaikki tietävät, että kokoomus sai haluamansa niin sanotun valinnanvapauden eli tämän markkinamallin ja keskusta sai maakuntahallinnon. Tämä on jännä, koska tuntuu siltä, että kovinkaan moni ei pidä enää tänä päivänä viisaana eikä edes mahdollisena — huom. edes mahdollisena — sitä, että vaalit pidettäisiin syksyllä, ja silti kuitenkin täällä edelleen viittaillaan pääministeritasolta siihen, että olisi hölynpölyä näistä keskustella.

Puhemies! Kaiken kaikkiaan omalta osaltani toki kunnioitan niitä kaikkia hallituksen edustajia, jotka nyt ovat täällä paikalla salissa. Se on ihan kunnioitettavaa. Mutta kuten täällä mainittiin aiemmin, niin kyllä tässä se, että hallituspuolueet eivät halua tästä keskustella, monet johtavat poliitikot lähtevät mielellään pois salista, kertoo myös sen rajun totuuden, minkä kanssa tällä hetkellä olemme tässä talossa tekemisissä.

Puhemies! Nyt olisi erittäin hyvä mahdollisuus todeta tässä yhdessä, että annetaan tälle käsittelylle se aika, minkä se vaatii. Eduskunnan arvovallankin kannalta olisi viisasta, että myös vaatisimme selkeämpiä kustannusarvioita, vaikuttavuusarvioita, kaikkea tätä. On aivan mahdoton ajatella sitä, kun asiantuntijat kertovat, että tällä mallilla tämä tulee aiheuttamaan sen, että koska kustannuksiin ei ole varauduttu riittävällä voimakkuudella, asiakasmaksut tulevat ennen pitkää nousemaan tai palveluja leikataan. Kukaan kansalainen ei varmasti sitä halua, varsinkin kun ajatellaan, että tätä perusteltiin aivan päinvastaisin perustein. Tämä on järkyttävää. Tässä tulee käymään, arvoisat hallituspuolueiden edustajat, täsmälleen päinvastoin kuin alkuperäinen soten idea oli. Se oli se, että palvelut paranevat ja syntyy kustannussäästöä ja tehokkuutta, ja nyt näyttäisi käyvän täysin toisinpäin. Eriarvoisuus tulee kasvamaan, maakuntien päättäjät joutuvat hyvin vaikeaan tilanteeseen, ja myöskin kustannustaso tulee nousemaan.

Siksipä nyt tässä vielä kerran, puhemies, haluaisin todeta, että nyt olisi aika eduskunnassa palata normaaliin päiväjärjestykseen tämän suhteen ja unohtaa tällainen kiire sekä sitten myös hallituspuolueiden nähdä, että tätä uudistusta tällaisenaan ei voi viedä tässä aikataulussa eikä tämänsisältöisenä eteenpäin.

15.27 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Jotenkin sen sijaan, että hallituspuolueiden ryhmäpuheenjohtajat ulostuloillaan sanoivat, että eduskunta ei lähde kesätauolle ennen kuin tästä on tehty päätös, sen sijaan, että se pusketaan nyt väkisin läpi tällaisella lehmänkauppakoplausenemmistöllä, toivoisin ehkä sellaista ulostuloa, että sotesta ei äänestetä ennen kuin nämä taloudelliset arvioinnit on tehty, ennen kuin on todennettu, että tavoitteet täyttyvät, että hoiva paranee, että taloudelliset tavoitteet täyttyvät.

Mehän saimme tästä nyt jonkinlaisen paperin tosiaan. Valinnanvapauden säästöpotentiaali oli nolla. Jos jossain potentiaali on nolla, niin sehän tarkoittaa automaattisesti, että se kasvattaa kuluja. Tiedon ja teknologian käytössä oli säästöpotentiaalia 4 miljardia, mutta tässä mallissa ei ole mitään sellaista, joka helpottaisi tiedon ja teknologian käyttöä verrattuna nykytilanteeseen.

Ministeri Sipilä vetosi taas tänään olemassa oleviin sote-malleihin, Eksoteen ja näihin. Nehän ovat itse asiassa tässä suhteessa paljon parempia kuin nyt esitetty.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2018 vp

Se, että tilaaja ja tuottaja erotellaan, tekee mahdolliseksi esimerkiksi Apotin käyttöönoton koko Uudenmaan laajuudessa. Apottia, johon nyt on kuitenkin upotettu joitakin satoja miljoonia ja joka olisi suunnattoman hyvä työkalu integraation toteuttamiseen, tiedonkulun helpottamiseen, ei sitäkään tässä mallissa saada vietyä kokonaisuudessaan läpi.

Professori Lavapuro totesi, että vaaleja ei voi pitää tässä aikataulussa. Oikeuskansleri totesi, että niitä ei voi pitää tässä aikataulussa. Jos tällaiset auktoriteetit eivät vakuuta, niin ihmettelen. Tämä ei ole hölynpölyä, tämä ei ole turhaa puhetta. Ne ovat ihan relevantteja huolia, joilla on merkitystä silloin, kun tehdään Suomen historian suurinta uudistusta.

15.29 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! On todella merkitsevää siis se, mikä on se aikataulu, jolla näitä kiireellisiä rikoslain uudistuksia tässä hallituksen esityksessä tulee viedä eteenpäin. Ei edelleenkään ole olemassa minkäänlaista asiaperustetta sille, että tässä kiirehditään ilman mielekkäitä vaikutusarvioita, kuten edustaja Adlercreutz hyvin totesi.

Hän antoi hyvän neuvon hallituspuolueiden eduskuntaryhmien puheenjohtajille. Tätä täydennän sillä, että aivan poikkeuksellisesti oppositiopuolueet olivat samaa mieltä, laidasta laitaan kaikki kuusi oppositiopuoluetta, joilla on varmastikin hyvin erinäköiset käsitykset siitä, mikä sote-uudistuksen tai tulevan sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen sisällön tulisi olla. RKP:llä ja vasemmistoliitolla varmaankin on eri käsitys siitä, samoin perussuomalaisilla ja vihreillä, mutta siitä olimme kaikki samaa mieltä ja teimme siitä yhteisen erivän mielipiteen tähän jo valmiiksi äärimmäisen kriittiseen, suorastaan murskaavaan valtiovarainvaliokunnan lausuntoon, että on täysin vastuutonta edetä tässä asiassa. Mikä on sitten tästä vielä voimakkaampi ilmaus: on katastrofaalisen vastuutonta edetä tällaisella kiireellä. Kuten on jo moni perustuslakiasiantuntija todennut, ei ole edellytyksiä pitää näitä vaaleja enää tänä syksynä, joten voitaisiinko nyt kunnioittaa eduskunnan arvovaltaa ja toimia mielekkäässä käsittelyjärjestelyssä? Muuten tämä koko hallituksen esitys ja se tapa, jolla tätä runnetaan täällä eduskunnassa, on täydellistä hölynpölyä.

15.31 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Jos jotenkin yrittää kiteyttää sen tilanteen, jossa nyt olemme, niin tilanne on se, että kun hallitus on itse sanonut, että hallituksen sote- ja maakuntauudistus on vuosisadan uudistus ja tämän hallituksen tärkein uudistus ja pääministeri on ilmoittanut omat valtaoikeutensa ylittäen, että jos se ei mene eteenpäin, tulee uudet vaalit — tästä voimme olla samaa mieltä, että mikäli tämä tällaisena menee läpi, kyseessä on vuosisadan uudistus — niin nyt viimeisten päivien aikana, viimeisen viikon aikana, voi sanoa, ei enempää eikä vähempää, tältä uudistukselta on pudonnut pohja pois. [Pia Viitanen: Kerta kaikkiaan!] Hallituksen sote-uudistukselta on pudonnut pohja pois, kulissit ovat kaatuneet, säästöjä ei tule, lisäkustannuksia tulee mutta leikkurit pysyvät, tavoitteet eivät toteudu, kustannuksia tulee lisää. Hallituksen uudistukselta on pudonnut pohja pois, mutta tänään täällä eduskunnassa, täällä kansanvallan tärkeimmässä salissa, käsittelemme ihan muina miehinä ja naisina hallituksen sote-pakettiin liittyvää olennaista uudistusta rikoslain muuttamisesta. Ja mitä tekevät hallituspuolueet ja niiden edustajat? Loistavat poissaolollaan, ja ne muutamit urhoollisetkaan, jotka uskaltavat olla paikalla, eivät käytä puheenvuoroa.

Siis tällä tavalla viedään vuosisadan uudistusta läpi. Kukaan ei ole perustelemassa, miksi tämä keskustelu on hölynpölyä. Kun se keskeinen perustelu, jolla hallitus on tätä esitystä vienyt läpi, on se, että tästä syntyy 3 miljardia säästöjä, niin nyt kun tämä vappuilmapiirakka on puhjennut, hallitus vaikenee. Hallitus vaikenee, laittaa kädet silmille, korville ja suulle

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2018 vp

ja toivoo, että kukaan ei enää huomaa, ja tämä runtataan läpi täällä eduskunnassa ja vastoin oikeuskanslerin kantaa, vastoin keskeisten professorien kantaa yritetään saada maakunta-vaalit aikaiseksi aikataulussa, joka ei vastaa hyvän valmistelun periaatteita.

Onneksi meillä on tässä maassa kuitenkin vielä vastuullisia toimijoita, esimerkiksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, joka on tehnyt arvion, johon Adlercreutz täällä viittasi, tästä Hetemäen muistiosta. Siis siinä perusteena käytettiin nimenomaan Eksotessa saavutettua menojen kasvun alentamista. On todettu, että samankaltainen kehitys alentaisi 52 suurimman kunnan tarvevakioituja sote-menoja 3 prosenttia, ja HUS toteaa, että on täysin erikoista, että nämä arviot perustuvat nykyiseen lainsäädäntöön, vaikka tässä hallituksen sote-uudistuksessa rikotaan sitä, mikä nykyisessä lainsäädännössä toimii. He käyttävät vertausta: ”Kyse on samasta, jos ensin kehuttaisiin tuulimyllyjen ympäristövaikutuksia ja perusteltaisiin sillä hiilivoimaloiden rakentamista, kun tuulimyllyt kielletään.”

Arvoisa puhemies! Onko todella niin, että Suomen demokratia ja kansanvalta on siinä tilassa, että kun hallituksen vuosisadan uudistukselta on tippunut pohja pois, niin todetaan, että vaietaan tämä keskustelu, [Puhemies koputtaa] ja korkeintaan pääministeri sanoo, [Puhemies: Aika!] että tämä on hölynpölyä, ja sitten vain viedä runtataan tämä läpi? Ei tämä näin voi mennä.

15.35 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, tämä hallituksen esitys 65 tuodaan tänne eduskuntaan käsittelyyn ikään kuin teknisenä muutoslakina, joka on liittännäislaki tähän isoon sote-pakettiin. Todellisuudessaan tämä lakiesitys, vaikka tämä on inhimillinen näiden sivujen lukumäärää laskien, kätkee sisälleen paljon sisältöä. Siinä esitetään merkittäviä muutoksia esimerkiksi nykyiseen lapsen omavaltaista huostaanottoa koskevaan syyteoikeus- ja kuulemissäännökseen.

Nykyään siis on kuultava sosiaalilautakuntaa ennen tämän päätöksen tekemistä. Nyt esitetään, että tämä kuuleminen siirrettäisiin maakuntien tehtäväksi ja ohjattaisiin siellä liikelaitoksen hallituksen tehtäväksi. Etukäteen ei tietenkään voi kyseenalaistaa liikelaitoksen hallituksen jäsenistön tai kokoonpanon ammattitaitoa, mutta on välttämätöntä kantaa huolta siitä, riittääkö referenssi liikelaitoksen hallituksessa tämänkaltaisen päätöksen tekemiseen. Voiko käydä niin, että esimerkiksi kustannukset ohjaavat päätöksiä? Huostaanotto on aina raskas niin kustannuksiltaan kuin ennen kaikkea yksilövaikutuksiltaan. On tärkeää, että tässä laissa huomioidaan, miten on säädetty, onko yhteistyö näiden lastensuojelukysymysten osalta eri maakuntien liikelaitosten hallitusten kanssa mahdollista, kuinka hyvin on mahdollista tiedonvaihto, sillä on todennäköistä, että on lapsia, jotka ovat muuttaneet useita kertoja, ja se paras asiantuntemus on sen toisen maakunnan sisällä. Tämä tulee muun muassa selvittää hyvin tarkasti, sillä on välttämätöntä säätää tarkasti, jottei lasten oikeusturva vaarannu.

Ja yhtä lailla ovat tärkeitä kysymykset rikosoikeudellisen virkavastuun osalta. Nythän esitetään, että tätä rikosoikeudellista virkavastuuta laajennetaan yksityisiin toimijoihin. Sen sijaan julkisella puolella tätä laajennusta ei samassa määrin tapahdu. Tässä on selkeä epäjohtonmukaisuus, jolla on vaikutuksia ihmisten ja yksilöiden oikeusturvaan. Tämä liittyy olennaisesti kuluttajansuojaan liittyviin kysymyksiin.

Nämä isot muutokset liittyvät siis tähän isoon sote-pakettiin, jota on leimannut kiire. Me lakivaliokunnassa saimme hallituksen esitykset 15 ja 16 viime viikon tiistaina, ja valiokunnan puheenjohtaja on luvannut, että niitä mahdollisesti jo tämän viikon aikana valiokunnasta olisi käsittelystä tulossa ulos. Toivoisin, että tämä rikosoikeudellinen laki saisi perus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2018 vp

teellisen, kunnollisen käsittelyn, jota ei leimaa kiire, jotta valiokunnan jäsenillä on mahdollisuus kutsua paikalle henkilökohtaisesti kuultavaksi asiantuntijoita ja tehdä perusteellinen lainsäädäntö, kun näin isosta asiasta on kysymys. Nyt kiire on leimannut tätä liikaa.

15.38 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Itse olen saanut istua hallintovaliokunnan jäsenenä, meidän kuntavalioikuntamme jäsenenä, jo vuodesta 2011 asti ja seurata edellisen hallituksen hyvää pyrkimystä saada Suomeen sosiaali- ja terveysuudistus ja sen yhteydessä myös maakuntauudistus ja nähdä myös sen, millä tavalla uudistus ei maaliin asti mennyt vaan hyvistä yhteisistä ponnisteluistamme huolimatta kaatui loppumetreillä. Nyt hallitus lähti uuteen yritykseen, ja, niin kuin tässä useammassa puheenvuorossa aiemmin on tuotu esiin, tämä vuosisadan uudistus näyttää pahasti vesittyvän jo tässä valmisteluvaiheessa niihin tietoihin, että näitä miljardisäästöjä ei tule. Leikkurit huolehtivat kyllä palvelutason laskusta ja mahdollisesti saatavuudenkin laskusta.

Pidän kyllä itse todella huolestuttavana tilannetta, että hallintovaliokunnassa tälläkin hetkellä meidän pitää antaa lausuntoja sellaisella nopeudella, että hämäläistä hirvittää, varsinkin, kun sisällöt eivät puhu hallituksen esityksen puolesta. Viimeksi käsitelimme lausuntoa valinnanvapaudesta, ja asiantuntijakuulemisen yhteydessä kymmenistä kuulluista asiantuntijoista mieleen jäi yksi asiantuntija, joka oli hallituksen esityksen puolella. Tämä samainen asiantuntija oli yksi niistä asiantuntijoista, jotka ovat olleet esitystä kirjoittamassa. Jos tarkoituksena on tosiasiallisesti kuulla lain laatimisen yhteydessä eduskunnassa asiantuntijoita eduskuntatyön arvon mukaisesti, niin kuulemisen lisäksi tulisi kuunnella, niin että ne mielipiteet näkyisivät myös lausunnoissa ja mietinnöissä, joita valiokunnissa enemmistön voimilla eli hallituksen voimilla viedään läpi. Pidän tätä tilannetta kestäättömänä ja olen tässä samassa rivissä hallintovaliokunnan jäsenenä, kansanedustajana ja kuntapäätäjänä siinä, että näin asian kanssa ei voi edetä. Eduskunnalla pitää olla käytettävissä kaikki mahdollinen tieto oman päätöksensä tekemiseksi. Jos yksittäisten kansanedustajien oikeutta tehdä näissä asioissa omantunnon mukaan rajataan puoluepoliittisin syin, pidän tilannetta kestäättömänä.

Pidän kestäättömänä myös sitä, että kuntaministeri Vehviläinen täällä kyselytunnilla kovaan ääneen sanoi, että maakuntauudistuksen muutosjohtajat ovat sanoneet, että ei muuta kuin viekää läpi — kaikki on hyvin, viekää läpi. Kysyin yhdeltä muutosjohtajalta: ei ainakaan hänen puoleltaan tällaista valtakirjaa ministerille ole annettu. Tietenkin voidaan käyttää poliittista retoriikkaa ja todeta, että jotkut muutosjohtajista ovat näin sanoneet, mutta minun mielestäni ei ole asianmukaista laittaa sanoja toisten suuhun myöskään tässä yhteydessä. Kun itse kysyin tältä muutosjohtajalta useamman läsnä ollessa, niin vastaus oli selkeä: ”En tällaista valtakirjaa ole oman maakuntamme puolelta antanut.”

Tämä eduskunnan käsittely muistuttaa aktiivimallikäsittelyä — yhtä paljon on paikalla hallituspuolueiden edustajia.

15.41 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Oikeastaan tuossa äsken lakivaliokunnan jäsen, edustaja Kymäläinen aika hyvin kuvasi myös tämän esityksen sisältöä. Tässä on aivan olennaisia asioita kuitenkin, ja on minun mielestäni jopa pätkähullua ajatella, että ennen kuin tiedämme, meneekö sote maaliin — toivottavasti ei menisi — tai koska tai muuta, niin sitten täällä vain vaivihkaa jo valmiiksi hyväksyttäisiin asioita, joita ei kerkeäisi ehkä kylliksi sisällöllisesti mieltämään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2018 vp

Samoin viittaa tässä edustaja Mika Karin puheenvuoroon, jossa hän kuvaili taas tilannetta hallintovaliokunnassa, jossa annetaan lausuntoja. Kun tässäkin miettii, että tämän lain sisällä on lasten huostaanottoon liittyviä muutoksia ja asioita, niin sehän edellyttää erityisen tarkkaa kuulemista ja huolellista paneutumista ja varmasti olisi sellainen, että sosiaali- ja terveysvaliokunnankin olisi hyvä tähän näkemyksensä sanoa. Mutta mikäpä tilanne siellä? Hallituspuolueiden toimesta sosiaali- ja terveysvaliokunta ei anna lausuntoa edes julkisen talouden kehyksestä, joka on aivan olennainen asia juuri tässä tilanteessa, kun suurin osa siitä kehyksestä muodostuu tästä sotesta tulevina vuosina. Siis tämä on aivan kestämätön tilanne eri valiokuntienkin näkökulmasta. Ja itse tietenkin katson tätä vahvasti sieltä valtiovarainvaliokunnan näkökulmasta. Kyllä merkillä pantavaa on se, että en minä muista oman valtiovarainvaliokuntahistoriani ajalta noin kriittistä lausuntoa, minkä koko valiokunta tekee näistä kustannusvaikutuksista ja itse asiassa siitä, että niitä ei tiedetä tai ei tarkkaan arvioida, ja mikä pahinta, ne voivat etumerkiltään muuttua päinvastaisen suuntaisiksi. Tämäkin on jo sinänsä poikkeuksellista, että tämän sortin kovuus on lausunnossa, minkä myös hallituspuolueet ovat hyväksyneet.

Eli, puhemies, näillä sanoin toivoisin, että tämän keskustelun ovat ainakin jossain päin taloa kuunnelleet myös hallituspuolueiden edustajat ja osaltaan sitten mietittäisiin myös tästä eteenpäin johtopäätöksiä.

15.43 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Vielä jatkaisin tuosta virkavastuun laajentamisesta yksityisen puolen toimijoiden osalle. Tässä erityinen huomio valiokuntatyöskentelyssä täytyy myöskin osoittaa siihen, kuka valvoo virkavastuun toteutumista tai sitä, ettei hoitovirheitä pääse tulemaan. Millainen rooli poliisilla on tässä, vai kuka on se valvova viranomainen? Ja kun tätä laajennetaan ja kun jonkun täytyy valvoa, niin kysymys siirtyy resursseihin: Onko tässä varauduttu riittävästi muiden kustannusten osalta, oli kyseessä sitten poliisi tai mikä? Kuinka resurssit on tässä huomioitu?

Tämän harjoituksen osalta voi mennä paljon vikaan. Tämä on yksi osa sitä isoa kokonaisuutta. Tämän pienen osan moni asia liittyy olennaisesti niihin lakipykäliin, joita sieltä isoista tiiliskivistä sitten löytyy. Meillä ei ole lakivaliokunnassa resursseja ja mahdollisuuksia perehtyä erikseen jokaiseen lastensuojeluun ja muuhun liittyvään asiaan, joka siellä 15:n ja 16:n sisällä ja muihin asiaan liittyvissä esityksissä on. Mutta toivoisin, että hyvä lainsäädäntö antaisi takuun siitä, että on joku, joka näihin pystyy perehtymään, että näissä ei tehdä virheitä, kuten edellä mainittiin tästä aktiivimallista. Siinä runnottiin malli väkisin läpi kiireellä ja luvattiin seurata, mutta jo tuo seurantajakson aika oli kohtalokas monelle, 90 000 suomalaiselle itse asiassa. Ja kun nyt korjaustoimenpiteitä tehdään, on vaara, että yhä useammalle tämä on kohtalokasta ennen kuin lainsäädäntöä saadaan muutettua sen mukaisesti, että saadaan korjattua näitä räikeimpiä epäkohtia aktiivimallin osalta.

Mutta kun sotesta on kysymys, on kysymys hengestä ja elämästä. Sen vuoksi on tärkeää, että teemme tarkat rajapinnat lainsäädäntöön, teemme huolellisen valmistelun ja kannamme sen vastuun, mikä meille on tässä parlamentissa toimiville annettu.

15.46 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! On kyllä varsin helppoa yhtyä muun opposition riveistä tänään tulleeseen kritiikkiin maakunta- ja sote-uudistuksen toteuttamiseen liittyvistä riskeistä, jotka myös virkamiehet ja muut asiantuntijat ovat toistuvasti tuoneet esille. Valitettavasti hallituspuolueet eivät näytä näitä asiantuntijalausuntoja pitävän juuri miinään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2018 vp

Kaikkein pahinta on se kiire, jolla tätä uudistusta viedään nyt raa'an voiman turvin eteenpäin. Toisaalta tämä kyseenalainen etenemistapa on tässä viime viikkojen aikana johdannut muun muassa siihen, että hallituspuolueiden rivit ovat rakoilleet ja repeilleet. Saa nähdä, mitä jatkossa on tulossa. Lisäksi viime viikolla kyselytunnilla ministerin suusta kuulimme myös sen, ettei hallitus ole edes miettinyt sitä, miten uudistuksen mahdollisen voimaantumisen jälkeen puututaan näihin epäkohtiin ja korjataan niitä, joita väistämättä aina näin isoissa uudistuksissa ilmenee. Onkin erittäin huolestuttavaa, ettei mitään varasuunnitelmaa ole olemassa.

Arvoisa puhemies! Viime viikolla julkistetun tuoreen virkamiesmuistion mukaan tämän sote-uudistuksen suurin hyöty syntyi digitalisaation hyödyntämisestä. Sen myötä saataisiin noin 4 miljardin euron säästöt, jotka edustaja Adlercreutzkin nosti tässä äskeisessä puheenvuorossaan esille, mutta on tosiaan hyvin kyseenalaista, etteikö näitä säästöjä saataisi muutenkin, ilman tätä hyvin, hyvin monimutkaista uudistusta. Tekninen kehitys toki etenee joka tapauksessa. Se ei liity tähän hallituksen politiikkaan millään tavalla. Täällä on myös viitattu valinnanvapauslainsäädännön säästöpotentiaaliin, joka myös on virkamiesmuistion mukaan korkeintaan nolla euroa. Todennäköisesti menokasvu siitä vain yltyy, suuruutta ei tiedä kukaan.

Arvoisa puhemies! Oppositiopuolueet ovat tosiaan tehneet yhteistyötä muun muassa valtiovarainvaliokunnassa. Täällä sen lisäksi mainittiin, että eri oppositiopuolueiden näkemykset ovat uudistuksen suhteen hieman erilaisia, poikkeavat väistämättä toisistaan puoluekannasta riippumatta, mutta huoli on kuitenkin yhteinen: se, mihin hallitus on tällä kovalla kiireellä Suomea ajamassa. Viekö se meidät uuteen taloudelliseen ahdinkoon, ja heikentääkö se terveyspalveluita niin paljon, että ne heikkenevät eikä niitä ole kaikissa Suomen osissa enää saatavissa?

Arvoisa puhemies! Valitettavasti näyttääkin vahvasti siltä, että tässä uudistuksessa on hyvin vahvasti kyse valtapolitiikasta, mikä on tosin itseään asiakeskeiseksi poliitikoksi puheissaan mainostavan pääministeri Sipilän lausunnoista käynyt jo aiemmin ilmi. Hän on toistuvasti uhannut hallituskumppaneitaan uusilla vaaleilla, [Puhemies koputtaa] ellei tätä uudistusta viedä eteenpäin.

15.49 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Kun tämänkin ison sosiaali- ja terveysuudistuksen yhtä osaa nyt tänään eduskunnassa käsitellään, voi tuntua siltä, että puheet koko soten kaatumisesta ovat liian isoja tämän yksittäisen asian osalta. Mutta tämä iso sote koostuu yksittäisistä asioista, mihin edustaja Viitanenkin hyvin omassa puheenvuorossaan viittasi, ja tämä mittakaava tälle sosiaali- ja terveysuudistukselle tulee pääministeri Sipilän puheenvuoroista: vuosisadan uudistus. Itse olen useissa eri tilaisuuksissa verrannut tätä vuoden 1863 Helsingin valtiopäiviin, jolloin kunta ja seurakunnat erotettiin toisistaan ja rakennettiin pitkälti nykyisen kaltainen kuntademokratia, kunnallinen itsehallinto ja siihen liittyvät oikeudet mutta myös siihen liittyvät vastuut.

Nyt tässä uudistuksessa runnotaan tällä toukokuun lämpöaallolla lakiuudistuksia eduskunnan valiokunnissa sellaisella vauhdilla, johonka äsken viittasin, että tulee ihan sellainen tunne, että mätäkuu on siirtynyt heinäkuulta tänne toukokuun lämpöaaltoon ja saanut pilaantumaan tämän hallituksen esityksen. Siihen myös professorit ansiokkaasti ovat eri yhteyksissä viittanneet. Luvut puuttuvat — tai sen lisäksi, että niitä lukuja ei ole, niin kuin viittasin jo aikaisemmin, leikkurit syövät vielä kuntien resursseja entisestään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2018 vp

Mutta olen huolestunut myös tästä eduskunnan valiokuntatyöskentelystä. Ei tietenkään ole poikkeuksellista eikä ainutkertaista se, että valiokuntien työskentelymäärää on lisätty lisäämällä ylimääräisiä valiokuntia, mutta olen huolestunut siitä hengestä, jolla sitä tehdään. Muun muassa yhdessä valiokunnassa, jossa itse olen, meille annettiin sellainen vinkki, että eihän näihin valiokunnan kokouksiin ole pakko tulla, jos ne eivät aikatauluihin sovi, täällä on vain kuulemisia paikalla. Ei tarvitse päättää mistään, on vain kuulemisia. Minulle kuuleminen on kyllä henkilökohtaisesti valtiopäivätoimi siinä kuin asioista päättäminen ja yksi tärkeä osa sitä prosessia. Ei voi sanoa, että jos eduskunnan työjärjestykseen tai edustajien aikatauluihin valiokunta ei sovi, niin ei täällä ole pakko olla. Kyllä minun mielestäni on.

Halusin tämän kirjauttaa näihin valtiopäiväasiakirjoihin Herran vuonna 2018 ihan jättääkseni myös muistijäljen siitä, että tällä parlamentaarisella työllä on merkitystä. Vaikka puheenvuorot tyhjässä salissa eivät aina tunnu merkittäviltä, niin päätökset itse asiassa ovat merkittäviä.

Joulukuussa viime vuonna päätettiin tässä salissa aktiivimallista. Silloin aktiivimalli tuotiin eduskunnan käsittelyyn perjantaina ylimääräiseen istuntoon kello 16.30, ylimääräiseen, niin ylimääräiseen, että paikalla ei ollut kuin 13 kansanedustajaa, ei ministereitä esittelemässä, ei mediaa paikalla, hyvin kiireellisellä aikataululla. Tein silloin esityksen, että aktiivimalli jätetään pöydälle seuraavana maanantaina kokoontuvaan täysistuntoon. Silloin oli väkeä paikalla 150 kansanedustajaa, kaksi ministeriä ja koko Suomen media. Toivon, että tämäkin keskustelu, joka tänään salissa käydään tästä asiasta, saa asian arvoisen huomion, koska kansa kyllä muistaa.

15.52 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Vielä tästä kokonaisuudesta ja vielä näistä säästöistä. Miksi se on niin olennainen asia? Sen vuoksi, että se on ollut oikeastaan viimeinen asia, siis hallituksen viimeinen perustelu viedä tätä uudistusta eteenpäin, kun selvästi muut tavoitteet eivät toteudu. Tätähän perusteltiin sillä, että tämä parantaa hoitoon pääsyä. Nyt on käynyt selväksi, että näin ei tapahdu. Sitten sitä perusteltiin alun perin sillä, että se vähentää eriarvoisuutta. Nyt on käynyt selväksi, että tämä ei vähennä eriarvoisuutta terveydessä vaan lisää sitä. Ja lopuksi on sanottu, että tämä on pakko tehdä näiden säästöjen vuoksi. Vielä viimeksi pääministeri totesi Pääministerin haastattelutunnilla Yleisradiossa: ”Nyt on esitetty kritiikkiä, että 3 miljardin tavoite ei täyttyisi. Rahoituslaissa on varmistettu, että säästöt toteutuvat.” Näin Sipilä totesi.

Mitä tämä tarkoittaa? No, tähän tarkoittaa sitä, että nyt kun on selvää, että kaikissa tapauksissa tämän hallituksen vuosisadan uudistuksen etumerkki näissä säästöissä ei ole miinus- vaan plusmerkkinen, tulee lisää kustannuksia, ja tämä 3 miljardin säästö ei tule toteutumaan, eli nyt kun on nämä lisäkustannukset, mitä ne ikinä ovatkaan — jos ne ovat HUSin arvion mukaan 2,5 miljardia, niin se 2,5 miljardia plus se tavoiteltu säästö, josta meillä ei ole minkäänlaista arviota, toteutuuko se vaiko ei, yhteensä yli 5 miljardia — ja nyt tämän pääministerin lausunnon mukaan, ja niin kuin se täällä hallituksen esityksessä on, tämä rahoituslain 6 § pitää huolen siitä, kuitenkin kustannuksia leikataan miinus 3 miljardia, niin tässä on maakunnilla edessä, jos tämä menee läpi, yli 5 miljardin leikkaukset, siis yli 5 miljardin leikkaukset sote-palveluista. Se on niin valtava määrä, että suomalainen terveydenhuolto ja suomalaisten asukkaiden ja potilaiden oikeudet eivät missään tapauksessa ole ennallaan. On viimeistään selvää, että uudistus tässä esitetyssä muodossa merkitsee

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2018 vp

niin paljon enemmän riskejä kuin se, että tämä ajateltaisiin uusiksi, että on täysin vastuutonta viedä tätä uudistusta tässä muodossa tällä aikataululla eteenpäin.

15.55 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! En omalta osaltani pitkitä tämän enempää, mutta kun viittasin siihen aktiivimallikeskusteluun, jossa paikalla oli hetkittäin yksi hallituspuolueen kansanedustaja — taisivat vaihtua kyllä puolueet välillä — niin nyt kun on kuitenkin kahden päähallituspuolueen kansanedustajia peräti neljä paikalla, olisin kysynyt tähän edustaja Lindtmanin hyvään puheenvuoroon viitaten: jos meille kuntapäätäjille on tästä sote-harjoituksesta tulossa miljardien leikkauslistat jatkossa, isot leikkaukset joka tapauksessa, niin toivottavasti tämä todellisuus on teille hallituspuolueiden kansanedustajille jo avattu, ja jos on, voisitteko te avata meille? Oppositiossa tätä tietoa ei kyllä vielä ole. Toivon, että tästä asiasta tullaan vielä kysymään, toivottavasti jo ensi torstaina viimeistään, mihin asentoon kunnat tällä sote-uudistuksella pakotetaan. Tähän asti kunnat ovat olleet palveluiden osalta suhteessa valtiovaltaan hieman alisteisessa roolissa, kun lainsäädäntö luonnollisesti täällä tehdään, mutta jos nyt sote-uudistuksen kautta kunnilta myös se viimeinenkin valta hoitaa tehtäviä viedään tänne valtion virastoihin, niin edessä on tämä lista leikkauksia, johonka Lindtman tuossa puheenvuorossaan viittasi.

15.56 Pia Viitanen sd: Puhemies! Sehän tässä se iso juttu onkin, että käytännössä katsoen tulevaisuudessa, jos tämä toteutuisi näin, siinä kyllä kunta- ja maakuntapäätäjä on hyvin avuttomassa asemassa. Valtio määrittelee raamit ja sitä kautta sitten pakottaa leikkauksiin, palveluiden heikennyksiin, ja malli on siinäkin suhteessa hyvin nurinkurinen.

Mutta, arvoisat hallituspuolueiden jäsenet, toivon todellakin nyt sitä, että jos ette tässä ja nyt halua tähän keskusteluun osallistua, niin ainakin harkitkaa ja miettikää tätä tahoillanne ja käykää vakavia keskusteluja omissa eduskuntaryhmissänne. Yleensä käy niin, kun täällä oppositiossa alamme puhumaan, että tänne tulee sitten myös hallituspuolueista lisää väkeä. [Antti Lindtman: Tervetuloa!] Nyt ei tule, mikä mielestäni kuvaa juuri sitä, mitä oli-ko se edustaja Lindtman, joka tuossa aiemmin sanoi, että tämä nyt vaietaan kuoliaaksi, että kaikki kielet, mitä täällä nyt puhutaan, eli vaikenemisen kieli kertoo kyllä siitä, että tämä on hankala uudistus, ja uskoisin, että myös hallituspuolueista ainakin osa saattaa näin ajatella. Viittaan nyt esimerkiksi näihin viimeaikaisiin päätöksiin, mitä pääkaupunkiseudulla tehtiin näissä kriisikokouksissa ja muissa — erittäin merkittävä viesti, erittäin merkittävä viesti siitä, että asiat eivät ole hyvin ja stoppi täytyy tulla, ja siellä olivat myös hallituspuolueet tässä rintamassa mukana.

Asia on vakava, asia on iso, ja siksi mielestäni myös tänään se ansaitsee tämän keskustelun. Toivon, että tässä ihan oikeasti rupeaisi vähän omatunto kolkuttamaan, koska tässä tulee sellainen tunne, että tässä vain ikään kuin tietynlaisella voiman näyttämällä, tietynlaisilla tavoitteilla pakotetaan sitten eduskunta ja myös hallituspuolueet tiettyssä aikataulus- sa etenemään ja tekemään huonoa lainsäädäntöä. Pelkään jopa, että tämä tulee jäämään kyllä historiaan sellaisiin kirjoihin, että en tiedä, kuinka moni haluaa joskus sitten tulevaisuudessa sanoa, että tässäpä olin riemurinnoin tätä hyväksymässä.

Kuten täällä on sanottu, tästä on pohja pudonnut pois. Kaikki asiantuntijalausunnat ovat jo pitkään olleet sellaisia — mutta erityisesti nyt viimeaikaisen keskustelun luulisi vievän ne viimeisetkin epäilyt — että tässä on suuri pelko tulevaisuudesta, suuri huoli siitä, miten tulee käymään. Ja kuten sanottu, suomalainen terveydenhuolto ja sosiaaliturvajärjestelmä ovat sinänsä varsin hyviä. Siellä on ongelmia, joihin kaivataan parannusta, ja siksi tarvi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2018 vp

taan sote-uudistusta. Ihmisten on saatava nopeasti hyviä terveyspalveluita ja näin pois-päin, mutta kun tässä nyt on käymässä ilmeisesti juuri toisinpäin, niin luulisi, että nyt jalka on jarrulla herkeässä ja että tästä voitaisiin vielä peruuttaa.

Tässä, puhemies! Toivon, että tämä keskustelu osaltaan johtaisi johonkin.

15.59 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tästä keskustelusta on hyvä jatkaa: kuka kantaa huolta lainsäädännön tilasta, tämän valmistelun tilasta tällä hetkellä? Ainakin itselläni on syvä huoli siitä, millaisen käsittelyn nämä tärkeät lakipykälät saavat valiokunnissa. Se, että lähtökohtaisesti aikaa on viikko tai jopa alle, automaattisesti vaikuttaa kuultavien määrään. Kun me oppositiossa viime viikolla lakivaliokunnassa esitimme kuultavia, niin kaikki kävi mutta kaikki kävi vain kirjallisena. Meillä ei ollut mahdollisuutta saada edes potilasasiamiestä tai sosiaaliasiamiestä paikalle kuultavaksi, vaikka puhutaan näin tärkeästä kysymyksestä, joka vaikuttaa ihmisten oikeusturvaan. Toivoisin, että hallituksen jäsenet ja hallitus kantaisivat huolta siitä, että saisimme vietyä läpi kunnollisen lainsäädännön ja kunnollisen valmistelun, jota ei leimaissi tämä armoton kiire ja aika-taulu.

Mutta itse tämän lain spesifeihin vielä: Mietin, että valiokunnassa on tärkeää kiinnittää huomiota ihmisen oikeusturvaan sellaistenkin asioiden kohdalla kuin sen, että nyt tämä tuleva sote-esitys pohjaa vahvasti asiakasaseteiden käyttöön. Niitä käyttöä laajennetaan. Jo nykyisellään palveluseteitä tai asiakaseteitä — mitä nimeä haluamme käyttää — on käytössä monissa sairaanhoitopiireissä, mutta jo nykyisin on huomattu epäkohtia, joissa yksilöitä on laskutettu jopa 500 euron edestä vielä ohi tuon asiakassetelin. Mietin, että kun tämä malli laajenee nyt tämän esityksen myötä, niin lisääntyy myöskin niiden mahdollisuuksien määrä, että yksilöt, ihmiset, asiakkaat kokevat tämänkaltaisia epäkohtia. Sen takia on tärkeää, että katsomme tuon lainsäädännön siltä osin, että toteutuhan ihmisten oikeusturva, sisältyväthän tähän rikoslain muuttamiseen tietyt pykälät, jos näitä tällaisia pe-tostunnusmerkistön täyttäviä asioita esiintyy.

Haluan uskoa, että hallituksen jäsenilläkin on tahtotila saada tästä laista hyvä ja ihmisiä palveleva. Tämä on niin iso harjoitus, Suomen 100 vuoden historian isoin paketti. Olisi surullista, että muutaman vuoden päästä todettaisiin, että pieleen menttiin, aika moni putosi matkasta ja kyydistä, ja aloittaisimme uudelleen valtavan prosessin ja yrittäisimme muuttaa tätä suurta kuvaa, joka [Puhemies koputtaa] nyt tässä myllerretään.

16.02 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Sote puhuttaa myös tuolla perussuomalaisten teltoilla turuilla ja toreilla, ja kansalaiset ovat huolestuneita. Kuten täällä ovat edustajat todenneet, uudistus on valtava. Yhteinen käsitys on, että toimenpiteet on tehtävä, uudistus on tehtävä, jotta pystytään jatkuvasti lisääntyvien sosiaali- ja terveysmenojen kasvuun vaikuttamaan. Mutta tekojen pitää olla hallittuja. Tämä mieletön kiire ja hoppu on huolestuttavaa.

Valiokunnat, sosiaali- ja terveysvaliokunta ja perustuslakivaliokunta, istuvat tällä hetkellä aamusta iltaan. Valmista pitäisi tulla kesäkuussa. Tämä on oikeastaan aika edesvas-tuutonta toimintaa, että mennään näin kiireellä. Toivonkin, hallitus: ottakaa nyt asiat niin tosissanne ja vastuullisesti ja jättäkää nämä puoluepoliittiset asiat vähän vähemmälle. Otat-te aikalisän, tehdään sote-uudistus asteittain, niin että on mahdollista se, että lopputulos on sitten joskus kohtuullinen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2018 vp

16.04 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Tutkin tässä tätä pidettyjen puheenvuorojen tilastoa ja havaitsin, että tämä on nyt jo 21. puheenvuoro, joka täällä tänään aiheesta pidetään. Melko poikkeuksellista lienee se, että yksikään hallituspuolueiden edustaja ei ole pitänyt vielä ainoatakaan puheenvuoroa tämän erittäin merkittävän kokonaisuuden tiimoilta tänään tässä täysistunnossa.

Tilanne on kyllä erittäin, erittäin häkellyttävä, kun ottaa huomioon, että kyseessä on sentään historiallisen suuri yhteiskunnallinen uudistus, mullistus, ja toivottavasti ei kuitenkaan mennä aivan niin huonoon suuntaan, että joutuisin käyttämään voimakkaampia termejä tästä. Mutta en tietenkään toisaalta yhtään ihmettele sitäkään, että täällä paikalla olevat hallituspuolueiden edustajat eivät ole pitäneet puheenvuoroja. Tehtävä ei varmaan ole mitenkään helppo, niin paljon ongelmia tähän esitykseen liittyy, sote- ja maakuntauudistukseen kokonaisuudessaan. Hallituspuolueiden edustajia on sentään muutamia täällä paikalla edelleen, neljä kappaletta tällä hetkellä. [Pia Viitanen: Saisi olla kokoomuslaisia!] Se on moninkertainen määrä siihen verrattuna, mikä täällä oli esimerkiksi aktiivimallia käsiteltäessä viime joulukuussa perjantai-illan pimeydessä.

Arvoisa puhemies! Täältä tuli välihuuto, että yhtään kokoomuslaista ei ole paikalla. Se on kyllä hyvin sääli. Aioin nimittäin omassa puheenvuorossani juurikin vedota kokoomukseen, joka tätä hallitusta näyttää johtavan. Nyt tulisi ottaa kokoomuksessa se kuuluisa talousajattelu ja järki käteen ja tehdä siellä sitten kokoomuksen toimin hallituksen sisällä hyvin selväksi, että hallituksen tehtävä on johtaa maata parempaan suuntaan, parempaan tulevaisuuteen eikä koplata mitään näitä uudistuksia keskenään, kun tiedämme, että niistä on kansalaisille todennäköisesti vain haittaa ja kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Edustaja Elomaa totesi tässä myös, että monet kansalaiset ovat hyvin huolestuneita siitä, kuinka heidän palveluilleen jatkossa käy, jos tämä uudistus menee läpi. Olen myös itse saanut tätä palautetta hyvin paljon Tammelanranta, Hervannassa ja muuallakin, sekä Pirkanmaalla että yleisestikin ottaen kansalaispalautetta puhelimitse ja sähköpostitse. Viimeksi tänään juuri ennen täysistuntoa eräs herrasmies soitti minulle ja sanoi, että nyt täytyy saada jotain järkeä tähän uudistukseen.

Arvoisa puhemies! Nämä esille nostetut ongelmat, joista kiire ei todellakaan ole mikään vähäisin, uhkaavat suuresti tämän uudistuksen järkevää läpivientiä. Myös minä vetoan nyt siihen, että hallituspuolueiden edustajat siellä omissa ryhmissään oikein kunnolla tuovat esille nämä esitetyt huolenaiheet ja vaativat, että asia saa arvoisensa käsittelyn.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.